

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

Delegatura Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Bydgoszczy

85-097 Bydgoszcz, ul. Jagiellońska 34

Tel. (0-52) 345-56-44, Fax (0-52) 345-56-17, Tel. Centrala (0-52) 3254-100

E-mail: bydgoszcz@uokik.gov.pl

Bydgoszcz, dnia 26 października 2001 roku

RBG-565-S-01/01/MW/160

Decyzja nr RBG - 47/2001

Na podstawie art. 105 Kpa, w związku z art. 1 ust. 1 oraz art. 80 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 roku o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2000 roku nr 122 poz. 1319), działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, po przeprowadzeniu postępowania antymonopolowego, wszczętego na wniosek Janusza i Urszuli Suskich, prowadzących działalność gospodarczą, polegającą na świadczeniu usług pogrzebowych, mający swą siedzibę we Włocławku o stosowanie praktyk ograniczających konkurencję przez Szpital Wojewódzki we Włocławku oraz przeciwko Andrzejowi Kaźmierskiemu, Janowi Jędrzejewskiemu, prowadzącymi działalność gospodarczą w formie spółki prawa cywilnego, pod nazwą Zakład Usługowo – Handlowy „GRANIT” s.c. z siedzibą we Włocławku oraz przeciwko Michałowi Plucińskiemu, prowadzącemu działalność gospodarczą pod nazwą Zakład Pogrzebowy „TARTAR” z siedzibą we Włocławku, umarza się postępowanie antymonopolowe w przedmiocie:

I. stosowania przez przedsiębiorców, Andrzeja Kaźmierskiego, Jana Jędrzejewskiego, prowadzących działalność gospodarczą w formie spółki prawa cywilnego, pod nazwą Zakład Usługowo – Handlowy „GRANIT” s.c. z siedzibą we Włocławku oraz Michała Plucińskiego, prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą Zakład Pogrzebowy „TARTAR” z siedzibą we Włocławku praktyk ograniczających konkurencję, polegających na:

- a) istotnej ingerencji w sferę prywatności oraz uciążliwego nagabywania potencjalnych klientów (w szpitalu) do skorzystania z usług pogrzebowych;
- b) pobieraniu opłat za eksportację zwłok.

II. stwierdzenia porozumienia między Andrzejem Kaźmierskim, Janem Jędrzejewskim, prowadzącymi działalność gospodarczą w formie spółki prawa cywilnego, pod nazwą Zakład Usługowo – Handlowy „GRANIT” s.c. z siedzibą we Włocławku, Michałem Plucińskim, prowadzącym działalność gospodarczą pod nazwą Zakład Pogrzebowy „TARTAR” z siedzibą we Włocławku i Szpitalem Wojewódzkim we Włocławku, którego celem lub skutkiem było ograniczenie konkurencji.

Uzasadnienie:

Janusz i Urszula Suscy, prowadzący działalność gospodarczą, polegającą na świadczeniu usług pogrzebowych, mający swą siedzibę we Włocławku, reprezentowani przez adwokata Tomasza Bączykowskiego (zwani dalej wnioskodawcami) wystąpili do Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwanego dalej Prezesem Urzędu lub organem antymonopolowym) o wszczęcie postępowania o naruszenie przepisów ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Zdaniem wnioskodawców w toku postępowania postępowanie winno służyć ustaleniu, czy właściciele Zakładu Usługowo – Handlowego GRANIT s.c. z siedzibą we Włocławku w osobach Jana Jędrzejewskiego oraz Andrzeja Kaźmierskiego a nadto Michał Pluciński, właściciel Zakładu Pogrzebowego TARTAR z siedzibą we Włocławku (zwani dalej uczestnikami), swoim działaniem naruszają przepisy ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji poprzez pobieranie opłat za eksportację zwłok (umycie, ogolenie i ubranie) i jednocześnie uzależniają wydanie zwłok od dokonania wcześniej żądanej opłaty za ich przygotowanie do pochówku, jak również nakłaniania rodzin osób zmarłych do korzystania z ich usług jako lepszych i dogodniejszych, korzystając przy tym z osoby pracownika Zakładu Patomorfologii – Jana Jędrzejewskiego – małżonka wspólnika Zakładu Usługowo – Handlowego GRANIT s.c., Bożeny Jędrzejewskiej, co ewidentnie sugeruje zasadność wyboru „odpowiedniej” (cudzysłów użyty został przez wnioskodawcę – przyp. UOKiK) firmy pogrzebowej.

We wniosku o wszczęcie postępowania podniesiono, iż wnioskodawcy wielokrotnie spotykali się ze strony uczestników z aktami nieuczciwej konkurencji, które w sposób bezpośredni godzą w ich interesy, oraz osób korzystających z usług firm pogrzebowych.

Według wnioskodawców, filie uczestników ulokowane są na terenie Szpitala Wojewódzkiego we Włocławku.

W piśmie z dnia 25 lutego 2001 roku, stanowiącym uzupełnienie do wniosku o wszczęcie postępowania antymonopolowego, wnioskodawcy podnieśli, iż stan faktyczny, dotyczący łamania przez konkurentów wnioskodawców prawa antymonopolowego dotyczy przede wszystkim art. 4 ust. 4 ustawy z dnia 24 lutego 1990 roku o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów (Dz.U. z 1999 roku nr 52 poz. 547), a nadto przewidzianych w art. 5 ust. 1 pkt 1, 5, 6 cytowanej ustawy.

Wnioskodawcy przesłali do akt sprawy kserokopie dokumentów, wystawionych przez uczestników oraz faktury podpisane przez pracownika szpitala (na stanowisku laboranta sekcyjnego) J. Jędrzejewskiego oraz faktury, wystawione przez uczestników, pod którymi uwidocznione są podpisy wym. wyżej pracownika szpitala, który występuje w tym przypadku jako „przedsiębiorca pogrzebowy”. Ponadto wnioskodawcy wystąpili z wnioskiem o

przesłuchanie ich samych jako strony postępowania oraz świadków: Tadeusza Lewandowskiego i Anny Lewandowskiej „na okoliczność wykorzystywania przez uczestników postępowania swojej pozycji jako monopolisty, pobierania opłat od pochówku osób przeprowadzanych przez firmę wnioskodawców i świadków, a odstępowanie od ich pobierania od swoich klientów, uniemożliwianie przygotowania ciał do pochówku i narzucanie wykonywania tych czynności przez pracowników firm uczestników postępowania, ustalanie godzin otwarcia prosektorium wg własnego uznania, co uniemożliwia wykonywanie pochówku w godz. 8 – 15, naklanianie bliskich osób zmarłych do zmiany firmy wykonującej usługę”.

Szpital Wojewódzki we Włocławku, po przeprowadzeniu postępowania przetargowego, zawarł z uczestnikami, dnia 15 czerwca 2000 roku, umowę najmu lokalu i świadczenia usług.

W ramach umowy najmu, Szpital oddał uczestnikom do wspólnego użytkowania pomieszczenia, znajdujące się w Zakładzie Patomorfologii Szpitala Wojewódzkiego we Włocławku, tj. kaplicę, pomieszczenie przy kaplicy wraz z wyposażeniem i przyległy korytarz.

W ramach wymienionej wyżej umowy, uczestnicy zobowiązali się do:

- 1. przewożenia bezpłatnie i z należytą starannością zwłok osób zmarłych w Oddziałach Pulmonologii i Gruźlicy w Wieńcu do Zakładu Patomorfologii we Włocławku;**
- 2. przynajmniej raz na dwa lata wyremontować i odświeżyć wystrój kaplicy w Zakładzie Patomorfologii, zgodnie ze wskazówkami Szpitala;**
- 3. zlecać pracownikom Zakładu Patomorfologii, w ramach umów – zleceń, prace związane z usługami pogrzebowymi.**

Szpital, ustosunkowując się do wniosku o wszczęcie postępowania przyznał, iż wynajął niektóre pomieszczenia Zakładu Patomorfologii uczestnikom. Najem tych pomieszczeń nastąpił w wyniku przeprowadzonego przetargu (ogłoszenie o przetargu ukazało się w Gazecie Wyborczej z dnia 6 czerwca 2000 roku nr 131.2965). Przetarg nastąpił za zgodą samorządu województwa, pełniącego obowiązki organu założycielskiego szpitala.

Według zastępcy dyrektora szpitala, wnioskodawcy mieli równy dostęp do informacji i prawo wzięcia udziału w przetargu, do którego nie stanęli.

Uczestnicy zakwestionowali zasadność wniosku o wszczęcie postępowania antymonopolowego co do zasady. Uczestnicy nie kwestionowali faktu pobierania opłat za eksportację zwłok (umycie, ogolenie, ubranie). Pobieranie tych opłat następuje w przypadku eksportacji zwłok z obiektu szpitalnego jak i z siedzib uczestników.

Stan faktyczny, opisany we wniosku nie znajduje – zdaniem uczestników – oparcia w przepisach prawa antymonopolowego z następujących powodów:

- 1. za porozumienie sprzeczne z prawem antymonopolowym nie można uznać tylko faktu wspólnego najmu pomieszczeń, wykonanie usługi – zwłaszcza iż nie**

jest naruszeniem prawa stan faktyczny, będący skutkiem ograniczeń leżących po stronie kontrahenta podmiotu gospodarczego, w szczególności zaś z braku odpowiednich środków technicznych i możliwości wykonania usługi. To jest bowiem jedyna – zdaniem uczestników – przyczyna działań wnioskodawców, którzy w odróżnieniu od uczestników nie posiadają żadnej bazy technicznej dla wykonania rzeczonych usług;

2. nie można mówić – zdaniem uczestników – o łamaniu ustawy antymonopolowej w sytuacji, gdy wynajmowanie pomieszczeń szpitalnych nie jest wyłącznym, a nawet głównym źródłem pozyskiwania zleceń przez firmy pogrzebowe z terenu Włocławka.

Ponadto uczestnicy podnieśli, iż, iż wnioskodawcy są faktycznymi monopolistami (w wyniku przetargu) na przewóz zwłok zastrzeżonych dla postępowań, prowadzonych przez Prokuraturę.

Zdaniem wnioskodawców, przetarg w wyniku którego zawarto umowę najmu pomieszczeń przy szpitalu jest nieważny, z uwagi na brak podporządkowania się szpitala wymogom wynikającym z ustawy o zamówieniach publicznych.

Prezes Urzędu zważył, co następuje

Ustawa z dnia 15 grudnia 2000 roku o ochronie konkurencji i konsumentów określa warunki rozwoju i ochrony konkurencji oraz zasady podejmowanej w interesie publicznym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów (vide: art. 1 ust. 1 cyt. ustawy). Orzecznictwo Sądu Antymonopolowego kładzie silny nacisk na publicznoprawny charakter działań organu antymonopolowego. Słowo „publiczny”, według Sądu oznacza „dotyczący ogółu” a nie indywidualnej osoby czy określonej grupy (vide: wyrok z dnia 28 maja 2001 roku, sygn. akt XVII Ama 82/00, wyrok z dnia 27 czerwca 2001 roku, sygn. akt XVII Ama 87/00). W niniejszej sprawie mamy do czynienia z prywatnoprawnym sporem przedsiębiorców pogrzebowych, rywalizujących o zwiększenie swych wpływów na rynku usług pogrzebowych.

Prezes Urzędu nie przesądza o słuszności czy niesłuszności zarzutów wnioskodawców – stwierdza jedynie, iż administracyjno – prawna droga dochodzenia swych roszczeń jest, w tym przypadku, niewłaściwa. Roszczenia wnioskodawców winny być dochodzone przed sądem powszechnym. Klauzula generalna, zawarta w art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 roku o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. z 1993 roku nr 47 poz. 211 z późn. zm.) stanowi, iż czynem nieuczciwej konkurencji jest działanie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami, jeżeli zagraża lub narusza interes innego przedsiębiorcy lub klienta. W razie dokonania czynu nieuczciwej konkurencji, przedsiębiorca, którego interes został zagrożony lub naruszony, może żądać:

- zaniechania niedozwolonych działań;
- usunięcia skutków niedozwolonych działań;
- złożenia jednokrotnego lub wielokrotnego oświadczenia odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie;

- naprawienia wyrządzonej szkody na zasadach ogólnych;
- wydania bezpodstawnie uzyskanych korzyści na zasadach ogólnych (art. 18 ust. 1 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji).

W związku z brakiem stwierdzenia naruszenia interesu publicznoprawnego, organ antymonopolowy nie przeprowadził dowodu z przesłuchania świadków. Przesłuchania takiego winien dokonać sąd powszechny, rozpatrujący niniejszą sprawę pod kątem naruszenia ustawy z 16 kwietnia 1993 roku o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji.

Nijako na marginesie wskazać należy, iż w niniejszej sprawie nie można mówić o istnieniu, zakazanego przez prawo porozumienia monopolistycznego między szpitalem a uczestnikami.

Zgodnie z art. 4 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, przez porozumienia rozumie się:

- a) umowy zawierane między przedsiębiorcami, między związkami przedsiębiorców oraz między przedsiębiorcami i ich związkami albo niektóre postanowienia tych umów,
- b) uzgodnienia dokonane w jakiegokolwiek formie przez dwóch lub więcej przedsiębiorców lub ich związki,
- c) uchwały lub inne akty związków przedsiębiorców lub ich organów statutowych.

Należy podzielić pogląd uczestników, iż decydujące znaczenie dla porozumienia monopolistycznego mają skoordynowane zachowania na rynku zainteresowanych przedsiębiorców, nakierowane na osiągnięcie celu sprzecznego z ustawą antymonopolową. W umowie najmu lokalu i świadczenia usług z dnia 15 czerwca 2000 roku nie ma postanowień, z których wynikałoby, iż stosunek prawny, którego stronami są uczestnicy i szpital, będący źródłem konfliktu między przedsiębiorcami pogrzebowymi zmierza do wyeliminowania z rynku innych przedsiębiorców. Z umowy nie wynika jakoby uczestnicy uzyskali monopol na dostęp do zwłok znajdujących się w Zakładzie Patomorfologii. Nie można zresztą – w ocenie organu antymonopolowego – mówić o próbie eliminacji wnioskodawców z rynku, skoro dane liczbowe, dotyczące świadczonych usług wskazują, iż pozycja rynkowa wnioskodawców ulega wzmocnieniu. W roku 2000 udział wnioskodawców w rynku wyniósł 15,87% (148 uroczystości pogrzebowych zorganizowanych na wrocławskich cmentarzach przez wnioskodawców na ogólną liczbę 932 pogrzebów). W I półroczu 2001 roku udział w rynku wnioskodawców wyniósł już 19,21% (odpowiednio: 83 na 432 pogrzebów ogółem).

Inną kwestią są faktyczne zachowania uczestników na lokalnym rynku usług pogrzebowych. W tym przypadku, aby przedsięwziąć działania przeciwko uczestnikom, należałoby ustalić, iż posiadają oni na rynku właściwym pozycję dominującą. Przez pozycję dominującą rozumie się pozycję przedsiębiorcy, która umożliwia mu zapobieganie skutecznej konkurencji na rynku

właściwym przez stworzenie mu możliwości działania w znacznym zakresie niezależnie od konkurentów, kontrahentów oraz konsumentów; domniemywa się, że przedsiębiorca ma pozycję dominującą, jeżeli jego udział w rynku przekracza 40%.

Wnioskodawcy nie udowodnili, iż uczestnicy taką pozycję posiadają. Na włocławskim rynku łączny udział obu uczestników postępowania w organizacji uroczystości pogrzebowych, w roku 2000 wyniósł 31,75%. Na udział ten składają się:

A. ilość usług wykonanych przez Granit – 4

B. ilość usług wykonanych przez Tartar – 292

C. całkowita ilość usług wykonanych przez wszystkich przedsiębiorców pogrzebowych – 932.

Udział obu uczestników w rynku usług pogrzebowych w I półroczu 2001 roku ukształtował się na poziomie 32,4%. Na udział ten składają się:

A. ilość usług wykonanych przez Granit – 32

B. ilość usług wykonanych przez Tartar – 108

C. całkowita ilość usług wykonanych przez wszystkich przedsiębiorców pogrzebowych – 432.

Mając na uwadze powyższe należało orzec jak w sentencji.

Od niniejszej decyzji służy odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Antymonopolowego za pośrednictwem niniejszej Delegatury w terminie dwutygodniowym od daty doręczenia niniejszej decyzji

Z up. Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
Dyrektor Delegatury w Bydgoszczy
Andrzej Chajęcki

Otrzymują:

Kancelaria Adwokacka
Tomasz Bączykowski, adw.
ul. Kościuszki 4
87-800 Włocławek

Zakład Produkcyjno –Usługowy
„TARTAR”
ul. Komunalna 2
87-800 Włocławek

Andrzej Kaźmierski

Jan Jędrzejewski
Zakład Usługowo – Handlowy
„Granit” s.c.
ul. Sadowa 9
87-800 Włocławek

Szpital Wojewódzki
ul. Wieniecka 49
87-800 Włocławek